

บทบาทของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี:

มุมมองการศึกษาชาติพันธุ์วรรณนา*

THE ROLE OF THAI FLORAL ART ADAPTATION IN TRADITIONAL CEREMONIES: AN ETHNOGRAPHIC PERSPECTIVE

ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ

Sakarin Hongrattanavorakit

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail : sakkarin.ho@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะ และบทบาทการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยที่ใช้ในงานประเพณีไทย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic Research) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทย ผู้ประกอบการด้านการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทย และผู้จัดงานประเพณีไทย จำนวน 15 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี สามารถแบ่งออกเป็นงานบุญ งานมงคลสมรส งานบวช และงานศพ ซึ่งสะท้อนความหมายมงคล ความรัก ความศรัทธา และความอาลัยตามลำดับ ขณะเดียวกันการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีในยุคปัจจุบันมีลักษณะเด่น ด้านการใช้วัสดุหลากหลาย เทคนิคการประดิษฐ์ที่รวดเร็วขึ้น และรูปแบบที่ตอบโจทย์การใช้งานร่วมสมัยมากขึ้น โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์ไทยผ่านรูปทรง สัญลักษณ์ การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณียังมีบทบาทสำคัญในมิติศาสนา วัฒนธรรม สุนทรียะ สังคม และเศรษฐกิจ

* Received 3 January 2025; Revised 17 January 2026; Accepted 18 January 2026

รวมถึงเป็นพื้นที่ต่อรองระหว่างการอนุรักษ์ภูมิปัญญากับการใช้นวัตกรรมสมัยใหม่ แนวทางพัฒนาเน้นการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับความร่วมสมัย การใช้เทคโนโลยี วัสดุยั่งยืน การส่งเสริมการเรียนรู้ และการขยายบทบาทสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ข้อค้นพบการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้ นักออกแบบและผู้ประกอบการธุรกิจการประยุกต์งานดอกไม้ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ตลาดร่วมสมัยโดยไม่ทิ้งรากเหง้า รวมถึงใช้เป็นต้นแบบในการ วางนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยควบคู่ไปกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม

คำสำคัญ : การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทย การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี ภูมิปัญญาความร่วมมือ

Abstract

This study examines the forms, characteristics, and roles of adapted Thai floral art in traditional Thai ceremonies using a qualitative ethnographic approach. Data were collected from 15 key informants, including Thai floral art experts, entrepreneurs, and traditional ceremony organizers, through interviews and non-participant observation. The data were analyzed using content analysis and presented descriptively. The findings indicate that adapted Thai floral art in traditional ceremonies can be classified into four categories: merit-making, wedding, ordination, and funerary ceremonies, representing auspiciousness, love, faith, and mourning, respectively. In contemporary contexts, Thai floral art adaptation features the use of diverse materials, faster production techniques, and designs that respond to modern functional needs while maintaining Thai identity through traditional forms and symbolism. Adapted Thai floral art plays an important role in religious, cultural, aesthetic, social, and economic dimensions, and represents a balance between preserving traditional wisdom

and incorporating modern innovation. These findings provide practical guidance for designers and entrepreneurs in developing culturally grounded yet market-responsive products and offer insights for creative economy policy development that links cultural preservation with value creation.

Keywords: Thai Floral Art Adaptation, Thai Floral Art Adaptation in Traditional Ceremonies, Contemporary Adaptation

บทนำ

การประยุกต์งานดอกไม้ไทยเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่นำองค์ความรู้และทักษะงานดอกไม้แบบดั้งเดิมมาผสมผสานกับการใช้วัสดุทดแทนดอกไม้สด เช่น ผ้า กระดาษ และดินไทย เพื่อพัฒนาผลงานให้มีความสวยงาม คงทน และเหมาะสมกับบริบทการใช้งานในสังคมร่วมสมัย โดยอาศัยวิธีการปฏิบัติงานดอกไม้ไทย ได้แก่ การร้อย การมัด การติด การเสียบ การเย็บ และการประกอบชิ้นส่วน ทั้งนี้ยังคงยึดถือหลักความงามแบบไทย ความประณีต และความเหมาะสมตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และคุณค่าทางวัฒนธรรมไทย (ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ, 2566)

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวิถีชีวิต ส่งผลให้บทบาทของงานดอกไม้แบบไทยต้องมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น การประยุกต์งานดอกไม้ไทยจึงมีได้จำกัดอยู่เพียงงานพิธีกรรมตามจารีตเดิมเท่านั้น หากแต่ขยายบทบาทไปสู่การใช้งานในงานประเพณี งานเทศกาล การจัดแสดงทางวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์และของที่ระลึก ซึ่งสะท้อนถึงการธำรงรักษาอัตลักษณ์ไทยควบคู่ไปกับการพัฒนานวัตกรรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีการนำวัสดุทดแทนมาใช้ในการประยุกต์งานดอกไม้ไทยอย่างหลากหลาย วินัย ตาระเวช, วิจิตร สนหอม, วสุพล นิมพาลี, สุภา จุฬคุปต์ และวรรณ โรจน์สุวนิชกร (2566) ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดอกไม้คลุมไตรจากกระดาษฟางข้าว ซึ่งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยควบคู่กับการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ และสุกัญญา จันทกุล (2563) ศึกษาการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์มาลัยผ้าเพื่อ

ทดแทนดอกไม้สด โดยมุ่งเน้นความสวยงามเสมือนจริงและการนำไปใช้เป็นของขวัญหรือของที่ระลึก นอกจากนี้ ดร.ณัฏฐ์ โอวจริยาพิทักษ์ จารุทัศน์ ศิลาสุวรรณ และปัญญา ทักท้วง (2563) ได้ศึกษาการประดิษฐ์พานพุ่มจากใบบัวเพื่อทดแทนใบตองและดอกไม้สด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของวัสดุทางเลือกในการคงคุณค่าทางพิธีกรรมและความงามแบบไทย

การศึกษาการประยุกต์งานดอกไม้ไทยในบริบทดังกล่าว จำเป็นต้องทำความเข้าใจมิติทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ผลงาน การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นการศึกษาที่มุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านมุมมองของผู้คนในบริบทจริง ช่วยเปิดเผยมิติที่ซับซ้อนของวัฒนธรรมและศาสนา รวมถึงกระบวนการทางสังคมที่เกี่ยวข้อง (อัครเดช นิละโยธิน, 2568) แนวทางการวิจัยดังกล่าวได้รับการนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในสาขาการพยาบาลและการศึกษาทางวัฒนธรรม เนื่องจากสามารถสะท้อนประสบการณ์ วิถีปฏิบัติ และความหมายที่ผู้คนให้กับกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างลึกซึ้ง (จันทนา โรเจอร์สัน, 2563)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทของงานดอกไม้ไทยในงานประเพณีร่วมสมัยผ่านมุมมองเชิงชาติพันธุ์วรรณา เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะ และบทบาทการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยที่ใช้ในงานประเพณีไทย การวิจัยนี้จะช่วยสะท้อนมุมมองประสบการณ์ และกระบวนการสร้างสรรค์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทย พัฒนาแนวทางการสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ตลอดจนเพิ่มคุณค่าและโอกาสทางเศรษฐกิจสร้างอาชีพและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะ และบทบาทการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยที่ใช้ในงานประเพณีไทย

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีไทย งานดอกไม้แบบไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยนำวัสดุและเทคนิคสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาไทย เพื่อให้เกิดความสะดวก ทนสมัย และตอบโจทย์การใช้งานเชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้ยังต้องรักษาเอกลักษณ์ไทยไว้ควบคู่กับนวัตกรรมเพื่อไม่ให้สูญเสียคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมเดิม (ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ, 2566) มีการนำวัสดุทดแทนมาใช้ในการประยุกต์งานดอกไม้ไทยในงานประเพณีอย่างหลากหลาย เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดอกไม้คลุมไตรจากกระดาษฟางข้าว ซึ่งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยควบคู่กับการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (วินัย ตาระเวช, วิจิตร สนมอม, วสุพล ฉิมพาลี, สุภา จุฬคุปต์ และวรรณ โรจน์สุวนิชกร, 2566) การประดิษฐ์พานพุ่มจากใบบัวเพื่อทดแทนใบตองและดอกไม้สด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของวัสดุทางเลือกในการคงคุณค่าทางพิธีกรรมและความงามแบบไทย (ดร.ณิ โอวรียาพิทักษ์ จารุทัศน์ ศิลาสวรรณ และปัญญา ทักท้วง, 2563) งานวิจัยของอภิรติ โสพฤกษ์ และจิราพัทธ์ แก้วศรีทอง (2566) สะท้อนให้เห็นว่างานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยเป็นผลของการปรับตัวเชิงพลวัตภายใต้แรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยมีได้ละทิ้งแก่นทางวัฒนธรรมดั้งเดิมการประยุกต์รูปแบบ วัสดุ และวิธีการประดิษฐ์ แสดงให้เห็นกระบวนการต่อรองระหว่างอัตลักษณ์ไทยกับความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยและสุนทรียภาพร่วมสมัย การทบทวนวรรณกรรมชี้ให้เห็นว่าการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีเป็นกระบวนการปรับตัวเชิงพลวัตที่ผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับวัสดุ เทคนิค และนวัตกรรมร่วมสมัย เพื่อตอบโจทย์การใช้งานพาณิชย์กรรม และบริบทสังคมปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Research) มุ่งเน้นศึกษาและทำความเข้าใจวิถีชีวิตวัฒนธรรมความเชื่อและพฤติกรรมของกลุ่มคนในสังคมหนึ่ง ๆ อย่างลึกซึ้งโดยเฉพาะใน

บริบทของการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (Creswell, 2013) ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษารูปแบบ ลักษณะ และบทบาทการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยที่ใช้ในงานประเพณีไทยร่วมสมัย

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง คือ ครูอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทย จำนวน 5 คน ผู้ประกอบการด้านการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทย จำนวน 5 คน และผู้จัดงานประเพณีไทย จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ เครื่องบันทึกภาพและบันทึกเสียง อุปกรณ์จดบันทึก แนวคำถามการสัมภาษณ์ปลายเปิด และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลบุคคลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยผู้วิจัยได้จัดทำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลประเภทเอกสารต่าง ๆ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยสำหรับงานประเพณีไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ถอดการบันทึกเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงออกมาในรูปแบบของชุดข้อความ เพื่อนำไปจัดกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้มาสู่กระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเริ่มต้นด้วยการลดทอนข้อมูล (Data Reduction) โดยจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังและสร้างข้อสรุปยืนยัน (Conclusion and Verification) ซึ่งผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) 2) การตรวจสอบด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) และ 3) การตรวจสอบด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) (Denzin, N. K., 1970)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีไทย

1.1 รูปแบบการประยุกต์ดอกไม้ที่ใช้ในงานประเพณีไทย งานประยุกต์ดอกไม้ไทยในงานประเพณีไทยยังคงมีรากฐานความหมายทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง แม้ว่ารูปแบบจะเปลี่ยนไปตามยุคสมัย มีการใช้วัสดุทดแทน เทคโนโลยี และการออกแบบร่วมสมัย แก่นความหมายของดอกไม้ไทยในแต่ละพิธียังถูกยึดถือไว้ สามารถจำแนกได้เป็น 4 หมวดใหญ่ ดังนี้ 1) งานทำบุญ งานศาสนพิธี รูปแบบที่พบ ได้แก่ พานดอกไม้บูชาพระ พุ่มดอกไม้ พานธูปเทียนแพ เครื่องแขวน บายศรี สังฆทานประดิษฐ์ งานดอกไม้ในหมวดนี้มุ่งความเป็นสิริมงคล ความบริสุทธิ์ และความเคารพ มีรูปแบบตามขนบประเพณีที่สืบเนื่องยาวนาน และสะท้อนความหมายเชิงศาสนา และใช้รูปแบบที่คงไว้ซึ่งความประณีตไทยดั้งเดิม 2) งานมงคลสมรส รูปแบบที่พบ ได้แก่ มาลัย บ่าวสาว ชุดพานขันหมาก งานดอกไม้สื่อถึงความรัก งานมงคลสมรสเป็นพื้นที่ที่งานประยุกต์ดอกไม้ไทยถูกนำมาใช้มากและมีการผสมผสานกับความนิยมร่วมสมัย 3) งานบวช งานกฐิน งานบุญประจำปี รูปแบบที่พบ ได้แก่ บายศรี พานพุ่ม มาลัยสองชาย กรวยดอกไม้ถวายพระ การจัดดอกไม้งานกฐิน การจัดดอกไม้ประกอบพิธีกรรม สะท้อนความเชื่อและความศรัทธา งานดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของการแสดงความเคารพและความงดงามตามพิธีกรรมไทย งานบวชเป็นหนึ่งในงานที่นิยมใช้การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยจำนวนมาก และ 4) งานศพ รูปแบบที่พบ ได้แก่ พวงหรีด การตกแต่งบริเวณหีบศพ ดอกไม้ในงานศพมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ แสดงความอาลัย มีลักษณะความเรียบง่ายและสุภาพตามจารีต ประเพณีไทย

1.2 การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงพลวัตของวัฒนธรรมทั้งการอนุรักษ์ความหมายดั้งเดิมและการปรับตัวสู่ความทันสมัย สามารถจำแนกได้เป็น 5 หมวด ดังนี้ 1) ความหลากหลายของรูปแบบขึ้นกับประเพณี การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยมีรูปแบบเฉพาะตามบริบทพิธี เช่น งานบุญเน้นความบริสุทธิ์ งานแต่งงานเน้นความรัก งานบวชเน้นความเป็นสิริมงคล งานศพเน้นความสงบและอาลัย 2) งานแต่งงานและงานบวชเป็นงานที่ใช้การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยมากที่สุด แสดงถึงพื้นที่การใช้ที่เข้มข้น และมีการสร้างสรรค์รูปแบบร่วมสมัย 3) มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้ร่วมสมัย มีการประยุกต์วัสดุทดแทน การออกแบบให้เหมาะสมกับสมัยนิยม การผสมผสานเทคโนโลยีในการผลิตและตกแต่ง เป็นสัญญาณของการขยับจากขนบดั้งเดิมสู่ความร่วมมือโดยยังรักษาเอกลักษณ์ไทยไว้ 4) งานประยุกต์ดอกไม้ไทยสามารถใช้ได้ทุกงานประเพณี ใช้ได้ทุกรูปแบบ

งาน แสดงถึงความยืดหยุ่นทางวัฒนธรรมและบทบาทของดอกไม้ไทยในสังคมไทยยังคงมีคุณค่าทางพิธีกรรมที่สูง และ 5) ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของดอกไม้ยังคงอยู่ข้อมูลหลายชิ้นกล่าวถึงความบริสุทธิ์ ความรัก ความเป็นสิริมงคล ความอาลัยซึ่งเป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ยังไม่ถูกทดแทนแม้รูปแบบการผลิตเปลี่ยนไป

1.3 รูปแบบการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยที่นิยมในงานประเพณีร่วมสมัย คือการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบดั้งเดิม เช่น อุบะ พานพุ่ม มาลัย เครื่องแขวน ฯลฯ กับการออกแบบร่วมสมัย และวัสดุที่หลากหลาย ผลลัพธ์คือผลงานที่ยังคงความหมายทางวัฒนธรรม แต่ตอบสนองต่อข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ และการใช้งานในโลกปัจจุบัน สามารถจำแนกได้เป็น 3 หมวด ดังนี้ 1) รูปแบบร่วมสมัยที่คงรากไทย พานชั้นหมาก พานพุ่มร่วมสมัย มาลัยรูปแบบใหม่ ซึ่งแสดงองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ของพิธี พิธียังคงความหมายเดิมแต่รูปแบบถูกออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทสมัยใหม่ 2) การใช้วัสดุหลากหลาย การผสมผสานดอกไม้ใบไม้แห้ง ดอกไม้ประดิษฐ์ ผ้า พลาสติก ดินประดิษฐ์ โฟม ลูกปัด เลื่อม ตอบโจทย์ความคงทน ความคุ้มค่าต้องงบประมาณ และความสะดวกในการผลิต การจัดเก็บซึ่งวัสดุใหม่ช่วยขยายขอบเขตการปฏิบัติ 3) บทบาทการใช้งานของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี เช่น ออกแบบให้น้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายง่าย เก็บได้ ใช้ซ้ำได้ ทำให้ประเพณียังคงดำเนินได้ในสภาพสังคมเศรษฐกิจปัจจุบัน

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทย การออกแบบงานดอกไม้ไทยในบริบทประเพณีร่วมสมัยถูกขับเคลื่อนโดยปัจจัยหลายมิติ ได้แก่ รูปแบบความนิยม รสนิยม วัสดุและเทคโนโลยี ความสะดวกในการประดิษฐ์ ต้นทุน แรงงาน ความต้องการของผู้ใช้งาน และบริบทพิธีกรรม ปัจจัยเหล่านี้ทำงานร่วมกันและสร้างทิศทางการออกแบบที่ผสมผสานระหว่างอนุรักษ์ความหมายดั้งเดิมกับการตอบโต้เชิงปฏิบัติของสังคมร่วมสมัย สามารถจำแนกได้เป็น 8 หมวด ดังนี้ 1) รูปแบบความนิยมและรสนิยมร่วมสมัยแสดงการปรับตัวของพิธีกรรมให้ดูร่วมสมัย และสื่ออัตลักษณ์ของเจ้าภาพ 2) วัสดุและความหลากหลายของวัสดุ การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยจากผ้า ดินประดิษฐ์ วัสดุธรรมชาติ ฯลฯ เพิ่มความคงทน เคลื่อนย้ายสะดวก และลดข้อจำกัดเรื่องความสด การขยายวิธีประดิษฐ์และขอบเขตความเป็นไปได้ในการสื่อความหมายพิธีกรรม 3) ความสะดวกและความรวดเร็ว ออกแบบให้

จัดทำเร็ว เบา เคลื่อนย้ายง่าย เก็บได้ ใช้ซ้ำได้ รองรับงานจำนวนมากงานเร่งด่วน ทำให้พิธีกรรมสามารถดำเนินได้ในบริบทสมัยใหม่ 4) ต้นทุน แรงงาน ความสามารถด้านเศรษฐกิจ ต้นทุนวัสดุ ค่าแรง ราคาขาย และผลตอบแทนทางธุรกิจเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเลือกวัสดุและรูปแบบก่อให้เกิดการค้าทางวัฒนธรรมแต่เสี่ยงต่อการลดบทบาทฝีมือดั้งเดิม 5) ความต้องการของผู้ใช้งาน จุดประสงค์ของงาน เช่น งานบุญ งานมงคลสมรส งานบวช งานศพ งบประมาณ และความคาดหวังของลูกค้าเป็นตัวกำหนดรูปแบบและวัสดุ การออกแบบต้องสามารถสื่อความหมายทางพิธีกรรมให้ถูกต้องในบริบทแต่ละงาน 6) การเข้าถึงวัสดุ เครื่องมือ และเทคโนโลยี ความง่ายในการหาวัสดุ เครื่องมือการผลิต เช่น เครื่องตัด โครงสำเร็จและทักษะการใช้เทคโนโลยีมีผลต่อรูปแบบ พื้นที่ที่เข้าถึงได้ดีจะมีการออกแบบการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยและเกิดนวัตกรรมได้ดีกว่า 7) อิทธิพลสื่อสังคม แนวน้อมยอดนิยมในโซเชียลมีเดียและรูปแบบที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางมีอิทธิพลต่อความนิยมรูปแบบและสีสันทา ทำให้รูปแบบที่สวยงามและถ่ายรูปสวยถูกยกย่อง และกลายเป็นมาตรฐานใหม่ และ 8) กาลเทศะและพิธีกรรม พิธีการและความหมายเชิงสัญลักษณ์ เช่น สี ชนิดดอกไม้ที่เหมาะสม ยังคงจำกัดขอบเขตการออกแบบ คงไว้ซึ่งความถูกต้องทางพิธีกรรม เป็นการเชื่อมโยงความหมายและค่านิยม

2. ลักษณะการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยที่ใช้ในงานประเพณีไทย

2.1 ลักษณะเด่นของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี สะท้อนความเข้าใจและการปฏิบัติจริงของผู้ทำงานดอกไม้ในบริบทวัฒนธรรมไทยอย่างชัดเจน สามารถจำแนกได้เป็น 4 หมวด ดังนี้ 1) ความหมายทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่าน สี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เน้น สีเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในงานประเพณีไทย ได้แก่ โทนสีที่สื่อความมงคล เช่น ขาว เหลือง ชมพู และสีทอง สีต้องสุภาพ อ่อนช้อย และมีความหมายเชื่อมโยงกับพิธี เช่น งานมงคล งานบวช งานบุญ สีไม่ใช่เพียงองค์ประกอบความงาม แต่เป็นภาษาเชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงค่านิยมไทย ความเชื่อ และบริบทพิธีกรรม 2) วัสดุ การผสมระหว่างภูมิปัญญาไทยและความร่วมสมัย วัสดุใหม่ทำให้เกิดข้อดี ความคงทน ประหยัดงบประมาณ ใช้งานได้รวดเร็ว สร้างรูปแบบใหม่ ๆ ได้หลากหลาย ตอบโจทย์งานประเพณีที่ต้องคงรูปนาน เช่น การตั้งโชว์หลายวัน วัสดุไม่ได้ถูกมองเพียงด้านการทำงาน แต่สะท้อนการปรับตัวของคนทำงานให้เข้ากับเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของลูกค้าในยุคใหม่ ขณะเดียวกันยังพยายามรักษาความเป็นไทย 3) เทคนิคการประดิษฐ์ ความประณีตแบบดั้งเดิม เทคนิคสมัยใหม่ได้แก่ การร้อยมาลัย การร้อยตาข่าย การ

เย็บแบบ การประดิษฐ์ดอกไม้ด้วยวิธีการติด การมัด การพับ และที่พบเพิ่มจากบริบทยุคใหม่คือ เทคนิคเพิ่มความเร็ว เช่น เครื่องมืออุปกรณ์ที่ช่วยให้ทำงานง่าย เทคนิคเหล่านี้สะท้อนทักษะฝีมือแบบไทย ซึ่งเชื่อมโยงกับความละเอียดอ่อน ความประณีต และคุณค่าของภูมิปัญญา แต่ในปัจจุบัน ผู้ทำงานผสานเทคนิคใหม่ที่ทำให้ผลงานคงทนและผลิตได้เร็วขึ้นเพื่อรองรับสภาพเศรษฐกิจและความต้องการลูกค้า 4) การคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ไทย งานดอกไม้ไทยในงานประเพณีมีความโดดเด่นเพราะแสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทยสื่อเรื่องราววิถีชีวิต เชื่อมโยงกับประเพณี พิธีกรรม และสถานที่ให้ความรู้สึกทรงคุณค่า ไม่ว่าจะเป็นวัสดุแบบเก่าหรือใหม่ สัดส่วน รูปทรง และโครงสร้างยังคงความเป็นรูปแบบไทย เช่น มาลัย พานดอกไม้ พานขันหมาก เอกลักษณ์ไทยถูกสร้างขึ้นจากความหมายทางสังคมมากกว่าตัววัสดุ ตัวแบบ หรือรูปทรง จะถูกเลือกใช้และสืบสาน แม้จะเป็นวัสดุหรือเทคนิคสมัยใหม่ก็ตาม

2.2 ความแตกต่างของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในอดีตและปัจจุบัน สามารถจำแนกได้เป็น 6 หมวด ดังนี้ 1) วัสดุจากวัสดุธรรมชาติ สู่ความหลากหลายและสมัยใหม่ วัสดุสะท้อนการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต และเศรษฐกิจวัฒนธรรมของสังคมไทยจากเดิมที่เป็นการสร้างชิ้นงานเพื่อพิธีกรรม ปัจจุบันกลายเป็นทั้งงานประเพณี งานเชิงพาณิชย์ที่ต้องตอบโจทย์ลูกค้า ความทนทาน และการใช้งานซ้ำ อดีตใช้วัสดุจากธรรมชาติแทบทั้งหมด ได้แก่ ดอกไม้สด ใบตอง หมากพลู ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและท้องถิ่น มีข้อจำกัดด้านอายุของวัสดุและความคงทนต้องอาศัยทักษะเฉพาะ เช่น การแกะสลัก เย็บใบตอง การร้อยดอกไม้ ปัจจุบันวัสดุมีความหลากหลายและหาได้ง่าย เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ วัสดุสังเคราะห์ ดอกไม้ผ้า โฟม มีอุปกรณ์ช่วยงาน เช่น ลวด ปืนกาว โครงเหล็ก ชิ้นงานคงทนขึ้นทำงานง่ายขึ้น และผลิตได้เร็วขึ้น 2) รูปแบบและความหมายจากความเคร่งครัดตามขนบธรรมเนียม สู่ความยืดหยุ่นและตอบโจทย์ความสะดวก การลดความเคร่งครัดในพิธีสะท้อน วิถีชีวิตสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงตามสังคม เมือง เวลา และความคิดของคนรุ่นใหม่ ขนบธรรมเนียมเดิมถูกตีความใหม่ให้เข้ากับโลกออนไลน์และการใช้ชีวิตปัจจุบัน แต่ยังคงรักษาแก่นความเป็นไทยไว้บางส่วน อดีตรูปแบบมีความเคร่งครัดตามประเพณี เช่น ขันหมากต้องครบชุด พานส่งตัวต้องครบเครื่องยึดความหมายพิธีกรรม เช่น ความมงคล ความบริสุทธิ์ การบูชา ปัจจุบัน ยืดหยุ่นมากขึ้นตามความสะดวก เช่น บางงานตัดชิ้นตอนส่งตัวเจ้าสาว หรือเรียงสินสอด ปรับตามความต้องการของลูกค้า

บางครั้งเน้นภาพสวย เพื่อลงโซเชียลมากกว่าเคร่งตามพิธีดั้งเดิม 3) เทคนิคและกระบวนการทำ จากความประณีตสูงสู่เทคนิคที่เร็วขึ้นและหลากหลาย เทคนิคที่เปลี่ยนไปสะท้อนความต้องการของสังคมเร่รับแต่ผู้ปฏิบัติงานยังคงรักษาทักษะดั้งเดิมบางส่วนไว้ เช่น การร้อยและการเย็บ อดีตต้องใช้ความประณีตสูง เช่น การร้อยมาลัย การพับใบตอง การจัดดอกไม้แบบไทยใช้เวลานาน และต้องเรียนรู้จากครูหรือสกุลช่าง ปัจจุบันมีเครื่องมือใหม่ช่วยให้ทำงานเร็วขึ้น เช่น ปืนกาบ ที่เย็บกระดาช ลวด โฟม มีรูปแบบใหม่ เช่น มินิมอล โมเดิร์น หรูหราอลังการ และลดขั้นตอนเพื่อสร้างงานที่ผลิตเร็วและคงทน 4) ความงามที่มีเอกลักษณ์ จากเรียบง่ายสู่ความหรูหราและการโชว์เพื่อสื่อออนไลน์ แนวคิดเรื่องความงามของสังคมไทยเปลี่ยนตามสื่อและโลกออนไลน์ ความงามแบบอลังการและถ่ายรูปกลายเป็นเกณฑ์ตัดสินที่สำคัญในปัจจุบัน อดีตความงามแบบเรียบง่ายเป็นธรรมชาติ ชิ้นงานมีขนาดเล็กพอดี พอเหมาะตามพิธี ปัจจุบันเน้นความ หรูหรา อลังการ ถ่ายรูปสวย ชิ้นงานใหญ่ขึ้นเพื่อให้เห็นชัดในรูปและเวที 5) จุดประสงค์และบริบทการใช้จากศาสนา พิธีกรรม สู่การใช้งานหลากหลายการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยกลายเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเป็นวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่ถูกดัดแปลงให้ใช้ในหลายบริบท อดีตใช้เฉพาะงานพิธี เช่น งานบวช งานแต่ง งานบูชาพระ ความหมายผูกโยงกับความเชื่อและศาสนา ปัจจุบัน ใช้ได้ทั้งงานพิธี งานตกแต่งสถานที่ งานอีเวนต์ งานถ่ายภาพ ใช้เพื่อการค้าและสร้างรายได้ ปรับจากวัฒนธรรมชุมชนสู่การเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 1 ชุดพานขันหมากประดิษฐ์จากผ้า
ที่มา: พานขันหมากช่อแก้ว, 2568

3. บทบาทการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยที่ใช้ในงานประเพณีไทย

3.1 บทบาทของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี จากมุมมองเชิงชาติพันธุ์วรรณา งานดอกไม้แบบไทยที่ใช้ในงานประเพณีไทยยังคงมีบทบาทเชิงศาสนา สัญลักษณ์ วัฒนธรรม และสุนทรียะอย่างเข้มข้น ในขณะเดียวกันบทบาทเหล่านี้ถูกขยายและประยุกต์ให้สอดคล้องกับความเป็นสังคมร่วมสมัยทางเทคนิค ทางเศรษฐกิจ และทางสื่อสาร การรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ความหมายกับการเปิดรับนวัตกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยยังคงความหมายและมีชีวิตต่อไปในอนาคต สามารถจำแนกได้เป็น 7 หมวด ดังนี้ 1) บทบาทเชิงศาสนา ดอกไม้ถูกใช้เป็นพานบูชา พานพุ่ม บายศรี พวงมาลัย สำหรับไหว้พระ ทำบุญ และพิธีต่าง ๆ ดอกไม้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการแสดงความเคารพ

ความศรัทธา และความบริสุทธิ์ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดอกไม้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับศรัทธา การประดิษฐ์และถวายเป็นดอกไม้คือการรักษาความสัมพันธ์เชิงสังคมกับความศรัทธา 2) สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม รูปแบบพานพุ่ม มาลัย ลวดลายและสีสื่อถึงความเป็นไทย และบทบาทในพิธี งานดอกไม้เป็นตัวแทนของอัตลักษณ์ของชาติ เป็นภาษาเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายพิธีกรรมและสถานะทางสังคม การเลือกใช้รูปแบบและสัญลักษณ์สะท้อนการต่อรองระหว่างการรักษาขนบกับการปรับตัว 3) บทบาทเชิงสุนทรียะ ดอกไม้เพิ่มความงดงามสร้างบรรยากาศ และเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตกแต่งพิธีและสถานที่ ความงามของดอกไม้ไม่ใช่แค่รูปลักษณ์แต่เป็นการแสดงออกของความตั้งใจ ความเคารพ และรสนิยมของผู้จัดงาน 4) บทบาทเชิงสังคมและความสัมพันธ์ การร่วมกันประดิษฐ์ และมอบดอกไม้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนครอบครัว ดอกไม้เป็นสื่อสัมพันธ์ที่สร้างความเป็นชุมชนและความต่อเนื่องของประเพณี 5) บทบาทเชิงเศรษฐกิจและเชิงอาชีพ การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยเป็นแหล่งรายได้สำหรับช่างฝีมือ ผู้ประกอบการ และเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ช่วยยกระดับการประกอบอาชีพ และ 6) บทบาทเชิงอนุรักษ์ และการใช้นวัตกรรม แม้จะมีการประยุกต์วัสดุและดีไซน์ร่วมสมัย แต่ผู้ปฏิบัติงานยังพยายามรักษาแก่นความหมายและเทคนิคดั้งเดิม การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยเป็นสนามต่อรองระหว่างการอนุรักษ์ภูมิปัญญากับการเปิดรับนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน

3.2 การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยช่วยส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมของงานประเพณี การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยไม่เพียงเพิ่มความงามให้พิธีกรรม แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบสาน อธิบาย และขยายคุณค่าทางวัฒนธรรมของงานประเพณี หากดำเนินการด้วยความรู้และความรับผิดชอบ การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยจะเสริมทั้งมิติทางศาสนา สัญลักษณ์ วัฒนธรรม สุนทรียะ และเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถจำแนกได้เป็น 6 หมวด ดังนี้ 1) การสืบทอดอัตลักษณ์และภูมิปัญญา การประยุกต์ยังคงรูปแบบ ลวดลาย เทคนิค ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ช่วยให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้ทักษะและความหมายดั้งเดิม ทำให้อัตลักษณ์ไทยไม่สูญหาย 2) การสื่อความหมายเชิงพิธีกรรม ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ มงคล เคารพ และอาลัย การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยทำหน้าที่เป็นภาษาทางพิธี ที่เข้าใจร่วมกันในชุมชน 3) การยกระดับความงามและบรรยากาศ การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยเพิ่มความงดงาม สร้างบรรยากาศทำให้พิธีมีความสมบูรณ์และน่าเคารพ ความงามเป็นวิธีสื่อความตั้งใจและให้คุณค่าแก่พิธี 4) การทำให้วัฒนธรรมเข้าถึงง่าย

ผ่านการประยุกต์ร่วมสมัย การใช้วัสดุร่วมสมัย โทนสี รูปแบบมินิมอลช่วยให้ประเพณีเข้ากับไลฟ์สไตล์คนรุ่นใหม่และสื่อสารณะ เปิดช่องให้คนรุ่นใหม่และต่างชาติเข้ามารู้จักและเคารพประเพณี 5) การสร้างคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจ การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยเป็นอาชีพ รายได้ และส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน การประยุกต์สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจโดยยังคงยึดความหมายดั้งเดิมหากทำอย่างระมัดระวัง 6) การเชื่อมความสัมพันธ์ทางสังคม กระบวนการร้อยการประดิษฐ์ และถวายเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและครอบครัว ดอกไม้เป็นสื่อเชิงสัมพันธ์ที่ฝึกชุมชนให้คงอยู่

3.3 แนวทางพัฒนางานประยุกต์ดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี ควรผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับความร่วมสมัยอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้เทคโนโลยี วัสดุยั่งยืน และการออกแบบที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ การเผยแพร่วัฒนธรรม และการต่อยอดให้เข้าถึงผู้คนได้กว้างขึ้นโดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ไทย สามารถจำแนกได้เป็น 7 หมวด ดังนี้ 1) การรักษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาดั้งเดิม ยังคงรูปแบบ ลวดลาย เทคนิคการจัด และสีที่มีความหมายมงคล การประยุกต์ควรเคารพรากเหง้า ไม่บิดเบือนรูปแบบดั้งเดิม ทำให้ภูมิปัญญาดั้งเดิมสืบทอดและคนรุ่นใหม่เรียนรู้ต่อยอด 2) การผสมผสานร่วมสมัย ใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น ฟ้าพลาสติก โฟม และวัสดุที่ยั่งยืน ปรับโทนสี รูปแบบ ขนาด ให้เหมาะกับธีมและกาลเทศะ รูปแบบเรียบง่าย มินิมอล ใช้งานสะดวก เคลื่อนย้ายง่าย และเหมาะกับงานใหญ่หรืออีเวนต์ 3) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม นำเทคโนโลยีมาช่วยออกแบบ จัดทำ หรือจำหน่าย ใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียเผยแพร่งาน ทำให้เข้าถึงผู้ชมกว้างขึ้น ลดเวลาและต้นทุนในการผลิต แต่ยังคงความประณีตและคุณค่าทางวัฒนธรรม 4) การสร้างความยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ลดขยะจากงานประดิษฐ์ส่งเสริมแนวคิด Eco-friendly และผลิตภัณฑ์ที่คงทน 5) การส่งเสริมการเรียนรู้และเผยแพร่วัฒนธรรม จัดอบรมสาธิต หรือเวิร์กช็อปให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้ทักษะและความหมาย จัดนิทรรศการ เวทีประกวดหรือกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับการประยุกต์งานดอกไม้ไทยเป็นศิลปะร่วมสมัย 6) การปรับให้เข้ากับสังคมและตลาดปัจจุบัน สอดคล้องกับรสนิยมผู้บริโภค เช่น แฟชั่น ของตกแต่งบ้าน และ 7) พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แข่งขันได้ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ยึดหยุ่นกับความสะดวก รวดเร็ว และความงามที่เหมาะสมกับโอกาส

อภิปรายผล

1. รูปแบบการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี ยังคงรักษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ดั้งเดิมไว้ แม้จะมีพัฒนาการด้านรูปแบบ วัสดุ และเทคโนโลยีร่วมสมัยเข้ามาเสริมให้เหมาะกับบริบทปัจจุบัน งานแต่งงานและงานบวชยังคงเป็นพื้นที่ที่ใช้และสร้างสรรค์งานดอกไม้มากที่สุด ขณะเดียวกันสื่อสังคมออนไลน์และรสนิยมร่วมสมัยมีบทบาทสำคัญต่อแนวโน้มการออกแบบ การเลือกวัสดุ และความนิยมของรูปแบบต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนความยืดหยุ่นทางวัฒนธรรมที่ทำให้การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี สามารถคงความหมายมีการปรับตัวให้ตอบโจทย์การใช้งานจริงในสังคมร่วมสมัยได้อย่างกลมกลืน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก พลวัตของสังคมร่วมสมัยที่ต้องการความสะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ด้านงบประมาณ จึงผลักดันให้รูปแบบการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีต้องปรับตัวอย่างทันยุคทันสมัยตามวิถีการดำเนินชีวิตไทย ยังคงตอกย้ำให้ดอกไม้เป็นองค์ประกอบสำคัญในทุกพิธี สื่อสังคมออนไลน์ยังมีบทบาทในการกำหนดความนิยม ทำให้รูปแบบที่ถ่ายภาพสวยและดูทันสมัยแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการเข้าถึงวัสดุและเทคโนโลยีช่วยเปิดโอกาสให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ โดยไม่ลดทอนเอกลักษณ์ไทย ปัจจัยทั้งหมดนี้จึงส่งผลให้การประยุกต์งานดอกไม้ไทยพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ยังคงรากวัฒนธรรมเดิมไว้ได้ แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของศิลาชัย พัดโบก และประติพัทธ์ เลิศรุจิดำรงกุล (2565) ศึกษาสัญลักษณ์ทางสัญญาณในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา พบว่าการแปรูปงานหัตถกรรมดั้งเดิมให้มีความเป็นศิลปะและร่วมสมัย สามารถสร้างมิติทางวัฒนธรรมและองค์ความรู้ใหม่ โดยยังคงกลืนอายุและความหมายเชิงสัญลักษณ์แบบไทยไว้ได้ งานหัตถกรรมจึงไม่ได้เป็นเพียงวัตถุประกอบพิธีกรรม แต่เป็นพื้นที่ของการสร้างสรรค์ทางภูมิปัญญาและการสื่อสารทางวัฒนธรรม และงานวิจัยของศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ และสุกัญญา จันทกุล (2563) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์มาลัยผ้า พบว่า การประยุกต์รูปแบบการออกแบบเชิงสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่ ทันสมัย และตอบโจทย์การใช้งานในปัจจุบัน โดยยังคงเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้อย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นศักยภาพของวัสดุทดแทนในการต่อยอดงานดอกไม้ไทยเชิงผลิตภัณฑ์และเชิงเศรษฐกิจ นอกจากนี้ งานวิจัยของวิวิธ ปงไฟ (2565) ศึกษาการพัฒนาดินปั้นจากฟลอร์โฟมเหลือใช้เพื่อออกแบบเครื่องแขวนไทย โดยใช้แรงบันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร พบว่าการนำวัสดุทางเลือกและเศษวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์ผลงาน สามารถก่อให้เกิดรูปแบบงาน

ประดิษฐ์ที่มีความน่าสนใจ สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ และเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมโดยไม่ลดทอนอัตลักษณ์ไทย

2. ลักษณะการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี สะท้อนความเชื่อ วัฒนธรรม และความงามแบบไทยที่ยังคงอยู่ แม้มีการปรับตัวตามยุคสมัย วัสดุ เทคนิค และรูปแบบได้รับการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อโจทย์ความสะดวก ความทนทาน และความนิยมร่วมสมัย ขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติงานยังคงรักษาแก่นของความเป็นไทยรูปแบบดั้งเดิมที่ยังคงปรากฏอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตสังคมเมืองที่ต้องการความรวดเร็ว ความสะดวก และความเหมาะสมกับงบประมาณ ทำให้วัสดุและเทคนิคใหม่กลายเป็นทางเลือกสำคัญ อีกทั้งอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ได้กำหนดมาตรฐานความงามใหม่ที่เน้นความโดดเด่นและถ่ายรูปสวย ขณะเดียวกันค่านิยมไทยยังคงรักษาแก่นความหมายของพิธีกรรมไว้ ส่งผลให้เกิดการผสมผสานระหว่างดั้งเดิมและร่วมสมัยอย่างลงตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ และดิเรก กริเทพ (2566) ศึกษาการพัฒนาบายศรีจากผ้าสปันบอนด์ โดยนำวัสดุเหลือใช้จากภาคอุตสาหกรรมมาประยุกต์เป็นส่วนประกอบของบายศรีผ่านเทคนิคการประดิษฐ์ดอกไม้แบบไทย สะท้อนให้เห็นถึงการใช้วัสดุทางเลือกเพื่อเพิ่มความคงทน ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ขณะเดียวกันยังรักษารูปแบบและความหมายเชิงพิธีกรรมของบายศรีไว้ อย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการต่อยอดสู่การประกอบอาชีพ นอกจากนี้ งานวิจัยของ คองมร เหมรัตน์รักษ์, เปรมวิทย์ วิวัฒนเศรษฐ์, ประจักษ์ สายแสง และบัณฑิต ทิพย์เดช (2565) ศึกษาสภาพและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของพิธีกรรมในชุมชนเมืองเก่า อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า พิธีกรรมบางส่วนยังคงสภาพเดิม เนื่องจากชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาธรรมเนียมปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ขณะเดียวกันพิธีกรรมบางส่วนมีการปรับเปลี่ยนตามปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายภาครัฐ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

3. บทบาทของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีไทย ยังคงมีความสำคัญในหลายมิติ ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม สุนทรียะ สังคม และเศรษฐกิจ การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีร่วมสมัยช่วยขยายบทบาทให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างขึ้น และเป็นกลไกเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันอย่างยืดหยุ่น การสร้างสมดุลระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมและ

นวัตกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในอนาคต ผลลัพธ์คือการธำรงอัตลักษณ์ไทยพร้อม การต่อยอดสู่บริบทใหม่อย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่ทำให้คนรุ่นใหม่ต้องการรูปแบบที่สะดวก ทันสมัย และถ่ายทอดได้ ผ่านสื่อออนไลน์ ขณะเดียวกันประเพณีไทยยังคงคุณค่าดั้งเดิมที่ทุกฝ่ายให้ความเคารพ จึงเกิด การผสมผสานระหว่างความหมายเชิงพิธีกรรมกับการออกแบบร่วมสมัยอย่างเป็นธรรมชาติ ปัจจัยเหล่านี้ผลักดันให้การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี สามารถดำรงอยู่และ เติบโตในสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรติ โสพฤกษ์ และจิราพัทธ์ แก้วศรีทอง (2566) ศึกษาแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยเพื่อประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้ พบว่า งานดอกไม้แบบไทยร่วมสมัยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี โดยมีการปรับใช้รูปแบบการออกแบบ กระบวนการประดิษฐ์ ชนิด ของดอกไม้ และวิธีการนำเสนอ เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสนิยมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การผสมผสานศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัยจึงเป็นแนวทางสำคัญในการตอบสนองความ ต้องการของผู้ใช้ทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม นอกจากนี้งานวิจัยของดร.ณิ โอวรจิ ยาพิทักษ์, ณัฐยุทธ์ ศิริตั้งมงคลชัย และอพิศาล ไกรสรักษ์วงศ์ (2563) ศึกษาการประดิษฐ์ เครื่องแขวนไทยจากเปลือกหอย พบว่า การนำวัสดุทางเลือกมาประดิษฐ์เป็นส่วนประกอบของ เครื่องแขวนวิมานแทน สามารถรูปแบบดั้งเดิมและความหมายเชิงวัฒนธรรมไว้ได้อย่าง ชัดเจน ขณะเดียวกันยังช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาเครื่องแขวนไทย และขยายบทบาทไปสู่การใช้ เป็นเครื่องประดับตกแต่งอาคารและที่อยู่อาศัย สะท้อนให้เห็นศักยภาพของการประยุกต์งาน ดอกไม้และงานประดิษฐ์ไทยในการต่อยอดสู่บริบทใหม่โดยไม่ลดทอนอัตลักษณ์เดิม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีไทยสะท้อนพลวัตของวัฒนธรรมที่ ยังคงรักษาแก่นความหมายทางศาสนา พิธีกรรม และอัตลักษณ์ไทยไว้ แม้รูปแบบ วัสดุ และ กระบวนการผลิตจะปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัย การประยุกต์งานดอกไม้ แบบไทยถูกนำไปใช้ในงานศาสนพิธี งานมงคลสมรส งานบวช งานบุญ และงานศพ โดยแต่ละ บริบทมีรูปแบบ สี และสัญลักษณ์เฉพาะที่สื่อความหมายทางพิธีกรรมอย่างชัดเจน ลักษณะเด่น ของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในปัจจุบันคือการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับวัสดุและ เทคนิคสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มความสะดวก ความคงทน และความเหมาะสมต่อการใช้งาน

ขณะเดียวกันยังคงเอกลักษณ์ไทยผ่านรูปแบบ โครงสร้าง และความหมายเชิงสังคมมากกว่าตัววัสดุ ในเชิงบทบาท การประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยทำหน้าที่ทั้งเป็นสื่อทางศาสนา สัญลักษณ์วัฒนธรรม องค์ประกอบทางสุนทรียะ และกลไกเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ การประยุกต์อย่างมีความรู้และการพบบริบทพิธีกรรมจะช่วยให้งานดอกไม้ไทยยังคงคุณค่าและสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคมร่วมสมัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรส่งเสริมการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับนวัตกรรมร่วมสมัย เพื่อให้เกิดการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีที่คงเอกลักษณ์และตอบโจทย์สังคมปัจจุบัน ควรพัฒนาการถ่ายทอดองค์ความรู้และมาตรฐานการการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีทั้งด้านเทคนิค วัสดุ และการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณี รวมถึงผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ต่อรูปแบบงานดอกไม้ และควรศึกษามุมมองของคนรุ่นใหม่และบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในการกำหนดความนิยมของการประยุกต์งานดอกไม้แบบไทยในงานประเพณีในสังคมร่วมสมัย

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา โรเจอร์สัน. (2563). การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาทางการพยาบาล. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี*, 14(2), 149–156.
- คงอมร เหมรัตน์รักษ์, เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์, ประจักษ์ สายแสง และบัณฑิต ทิพย์เดช. (2565). สภาพและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของพิธีกรรมในชุมชนเขตพื้นที่เมืองเก่าอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 12(1), 254–258.

- ดรุณี โอวจริยาพิทักษ์, จารุทัศน์ ศิลาสุวรรณ และปัญญา ทักท้วง. (2563). การประดิษฐ์พาน
พุ่มจากใบบัว. *วารสารคหกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน*, 2(2), 69–83.
- ดรุณี โอวจริยาพิทักษ์, ณัฐยุทธ์ ศิริตั้งมงคลชัย และอพิศาล ไกรสรรักษวงศ์. (2563). การ
ประดิษฐ์เครื่องแขวนไทยจากเปลือกหอย. *วารสารคหกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมอย่าง
ยั่งยืน*, 2(2), 24–34.
- วินัย ตาระเวช, วิจิตร สนมอม, วสุพล นิมพาลี, สุภา จุฬคุปต์ และวรรณ โรจน์สุวนิชกร.
(2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดอกไม้คลุมไตรจากกระดาดหางข้าว. *วารสารวิชาการ
ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(1), 36–47.
- วิทวัส ปงไฟ. (2565). การพัฒนาดินปั้นฟลอร์โพลิเมอร์เพื่อออกแบบเครื่องแขวนไทยโดยแรง
บันดาลใจจากลวดลายกระเบื้องเคลือบวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร.
วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 13(1), 54–
67.
- ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ. (2566). เอกสารประกอบการสอนวิชาการประยุกต์งานดอกไม้แบบ
ไทย. คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ และดิเรก กรีเทพ. (2566). การพัฒนาบายศรีจากผ้าสปันบอนด์.
วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา, 3(1), 83–96.
- ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ และสุกัญญา จันทกุล. (2563). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และ
บรรจุภัณฑ์มาลัยผ้า. *วารสารคหกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน*, 2(1), 42–52.
- ศิลาชัย พัดโบก และประติพัทธ์ เลิศรุจิดำรงกุล. (2565). การศึกษารูปลักษณะทางสัญลักษณ์ใน
พิธีกรรมทางพุทธศาสนา สู่อการสื่อความหมายและการแปรรูปแบบเพื่อสร้างมิติทาง
วัฒนธรรมและภูมิปัญญา. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(3), 133–153.
- อภิรติ โสฬส และจิราพัทธ์ แก้วศรีทอง. (2566). รูปแบบการจัดดอกไม้แบบไทยร่วมสมัย
สำหรับประยุกต์ใช้ในธุรกิจงานดอกไม้. *วารสารศิลปการจัดการ*, 7(4), 1561–1580.
- อัครเดช นีละโยธิน. (2568). การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาทางการศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน*, 6(2), 26–
39.

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE.

Denzin, N. K. (1970). *The research act in sociology*. Aldine.